

ÀRBITRE O VIGILANT

Article publicat el 3 de novembre de 2005 a EL PERIÓDICO DE CATALUNYA

ANTONI GUTIÉRREZ-RUBÍ

Assessor de comunicació

El debat parlamentari sobre l'acceptació a debat de l'Estatut de Catalunya que ahir va tenir lloc al Congrés dels Diputats ha tornat a visualitzar --clarament-- els fonaments estètics i culturals del combat polític que mantenen el president del Govern espanyol, **José Luis Rodríguez Zapatero**, i el líder de l'oposició, **Mariano Rajoy**. Una pugna ideològica que es presenta com un duel entre dos models de lideratge i dos estils de comunicació contraposats.

George Lakoff, catedràtic de Ciència Cognitiva a la Universitat de Berkeley (Califòrnia), ha estat un dels renovadors del pensament científic sobre la lingüística i la semàntica i, recentment, ha revolucionat la reflexió política als Estats Units a l'atribuir als neoconservadors que lideren la Casa Blanca un coneixement més ampli i una gestió més hàbil en la creació de "marcs mentals i metàfores". Marcs que, segons explica la ciència cognitiva, existeixen en el nostre cervell i són capaços de bloquejar la comprensió de fets i dades de tal manera que actuen com un inhibidor racional. Aquesta seria, segons l'opinió del catedràtic, la raó per la qual, sense "raons objectives", els ciutadans nord-americans segueixen confiant en **George Bush** "malgrat la realitat", per més dura que sigui.

Els dos models de lideratge polític confrontats a Espanya també es polaritzen -- amb més o menys estratègia i consciència-- entre dos grans marcs conceptuals: el del vigilant i el de l'àrbitre. **Rajoy**, com Holden, el protagonista de la novel·la de **J. D. Salinger**, *El vigilant en el camp de sègol*, pensa en nosaltres com si fóssim nens a qui cal vigilar. El plaer del treball no consisteix en la tasca, sinó en la missió: evitar que els nens caiguin en el precipici. I **Rodríguez Zapatero**, contràriament, s'estima més les maneres de l'àrbitre: deixa jugar i administra l'autoritat des de l'observança de les regles.

El seu llenguatge corporal s'ha adaptat consegüentment al rol que volen interpretar. Des de fa mesos, **Rodríguez Zapatero** situa les seves mans com una balança. A vegades tocant-se suaument el tou dels dits, d'altres ajuntant les mans (una tapant l'altra o creuant els dits) o bé movent-les lleument en paral·lel amb els palmells oberts al ritme de les paraules. Ja queda ben lluny el gest electoral que repetia fins al cansament i que compassava les seves paraules amb el moviment de la mà dreta. **Rodríguez Zapatero** ha descobert que té dues mans. Ha trobat en el seu actual gest equilibrat, paral·lel i serè una imatge buscada i desitjada: la d'aquell que parla des de la centralitat per a la majoria social. A tot això s'hi ha d'afegir un timbre i to de veu pausats i la notable reducció de paraules per minut amb què últimament ens parla, creant --en el seu conjunt-- una imatge més ferma, però sense estridències. L'àrbitre **Rodríguez Zapatero** es troba còmode amb la seva posició. A vegades sembla que abandona la pilota, fins i tot el joc, però es converteix en la referència permanent en el debat polític.

D'altra banda, **Rajoy** interpreta el paper de vigilant, amb profundes i històriques arrels en el pensament, en la cultura, en la ideologia i en la política conservadores del segle XX. Vigilants de la llibertat, de la pàtria o de la Constitució, són els referents del model que el líder de l'oposició desenvolupa amb renovat afany. Treballa deliberadament el seu estil i el seu model de lideratge com el factor més atractiu de la seva oferta política. Els gestos i el timbre de veu reforcen el seu missatge. **Rajoy** ha recuperat l'índex dret per acusar, per assenyalar, per recordar o per advertir. És el seu gest únic. Un dit llarg i ferm que sobresurt de la mà amb una energia desconeguda. A vegades el matisa i el dit és substituït per un martell de dits que, junts i en formació, dibuixen un pic imaginari igualment efectiu.

Encara és molt aviat per saber si la societat espanyola es decantarà clarament per un model o per l'altre. El desenllaç de la confrontació dels dos lideratges serà determinant per a les opcions dels partits majoritaris. ¿Guanyarà el tarannà o el contrari? Els dubtes sobre el futur que coven en amplis sectors de la ciutadania alimenten l'autoritarisme latent en les nostres societats i fan albergar

esperances als estratèges del Partit Popular. Creuen que l'ordre és el valor suprem. Els vents globals bufen en aquesta direcció. La força atrau. La debilitat es rebutja. La claredat és magnètica i, en canvi, es recela dels matisos. La por --o les diverses pors-- es conjuren amb vigilants. Però **Rodríguez Zapatero** opta per un estil que --creu-- serà el de la societat espanyola del segle XXI: confiança i autoestima.

El debat parlamentari de l'Estatut d'ahir ha estat un nou escenari de confrontació de models i una prova de foc, no només per a l'Estatut i la seva tramitació, sinó també --sobretot-- per saber si els ciutadans (electors demà) votaran, com diu **Lakoff**, "segons la seva identitat, sobre la base de qui són, de quins valors tenen i a qui i a què admiren". Ja veurem si l'àrbitre té més autoritat que no el vigilant. O més credibilitat.